

KATALÓG MANAŽMENTOVÝCH OPATRENÍ PRE NELESNÉ BIOTOPY EU. VÝZNAMU

- Autori: Stanislav Hejduk, Helena Chytrá, Vilém Jurek, Ester Ekrťová, Dobromil Galvánek, Tomáš Vymyslický, Pavol Littera, Radek Štencl, Ján Jenčo
- Editor: Viktória Ďuricová, Stanislav Hejduk
- Recenzent: Monika Janišová

Pripravila: H. Chytrá, V. Ďuricová

Kontext a ciele

- Ochrana biotopov v EÚ vyžaduje prechod od pasívnej konzervácie k aktívnemu manažmentu.
- Implementácia Prioritného akčného rámca (PAF).
- Cieľ NRR: Obnoviť 20% území EÚ do roku 2030.
- Podpora biodiverzity, ekosystémových služieb a odolnosti voči klimatickej zmene.

STANDARDY PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU

Řada D (péče o vybrané terestrické biotopy)

Zabývá se rozpracováním dílčích okruhů v péči o ohrožené biotopy.

02 001 [Obnova travních společenstev s využitím regionálních směsí](#) [Restoration of grasslands using regional seed mixtures](#)

02 002 [Obnova dlouhodobě neobhospodařovaných travních společenstev \(vč. likvidace náletových dřevin\)](#) [Restoration of long-term uncultivated grassland communities \(including removal of tree and shrub species\)](#)

02 003 [Pastva](#) [Grazing](#)

02 004 [Sečení](#) [Mowing of grasslands](#)

02 005 [Opatření ke zlepšení struktury lesních porostů](#) [Measures to improve the structure of forest stands](#)

02 006 [Disturbanční management na nelesních plochách](#) [Disturbance management on non-forest areas](#)

02 007 [Likvidace vybraných invazních druhů rostlin \(vč. následné péče o lokality\)](#) [Management of selected alien plant species](#)

02 008 [Likvidace vybraných invazních druhů živočichů \(vč. následné péče o lokality\)](#)

- Technický popis postupov činností bežne realizovaných v oblasti starostlivosti o přírodu, vrátane vlastností použitých materiálov, výrobkov

- NOO

Využitie:

- AOPK ČR: Plánovanie a preberanie prác financovaných z dotačných programov
- ŠOP SR: Rovnaké a niečo navyše

KATALÓG MANAŽMENTOVÝCH OPATRENÍ PRE NELESNÉ BIOTOPY

1 Kosenie nelesných biotopov

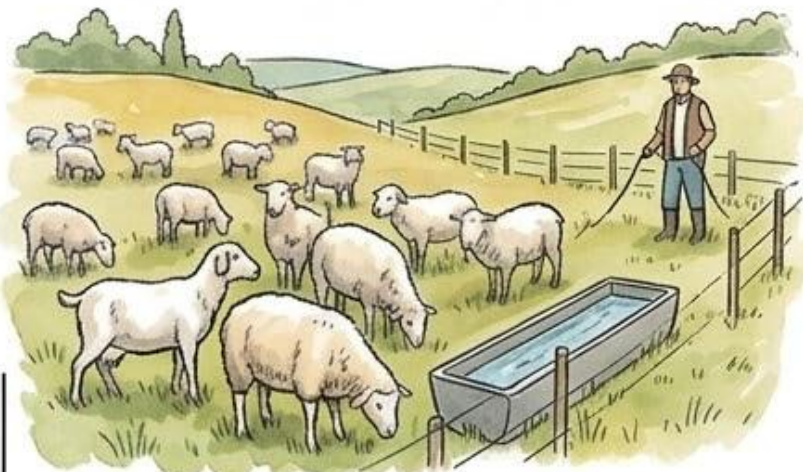
2 Odstránenie nežiadúcich drevín a mulčovanie nelesných biotopov

3 Obnova dlhodobu neobhospodarovaných nelesných biotopov

4 Pásenie na nelesných biotopoch

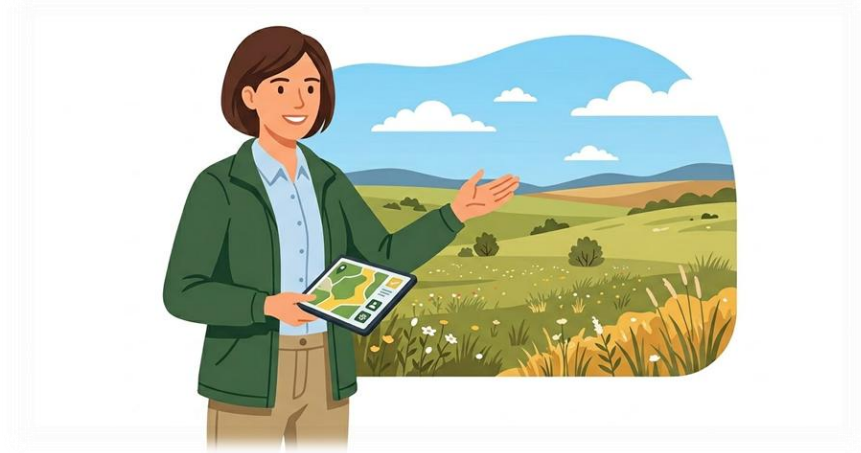
5 Disturbančný manažment na nelesných biotopoch
Ručné strhávanie trávnej mačiny

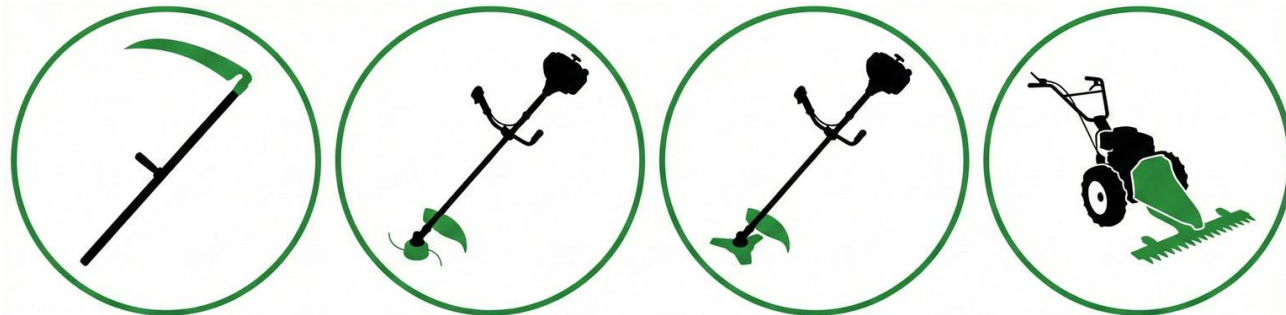
6 Vytváranie a obnova mokradí

- Úvod do problematiky
- Technologické postupy a použitá technika
- Metódy, postupy, zásady realizácie
- Špecifické prípady
- Príklady z praxe
- Veľa, veľa fotografií/obrázkov
- Schémy
- Zoznamy biotopov a rastlín eu. v., pre ktoré sú dané opatrenia vhodné

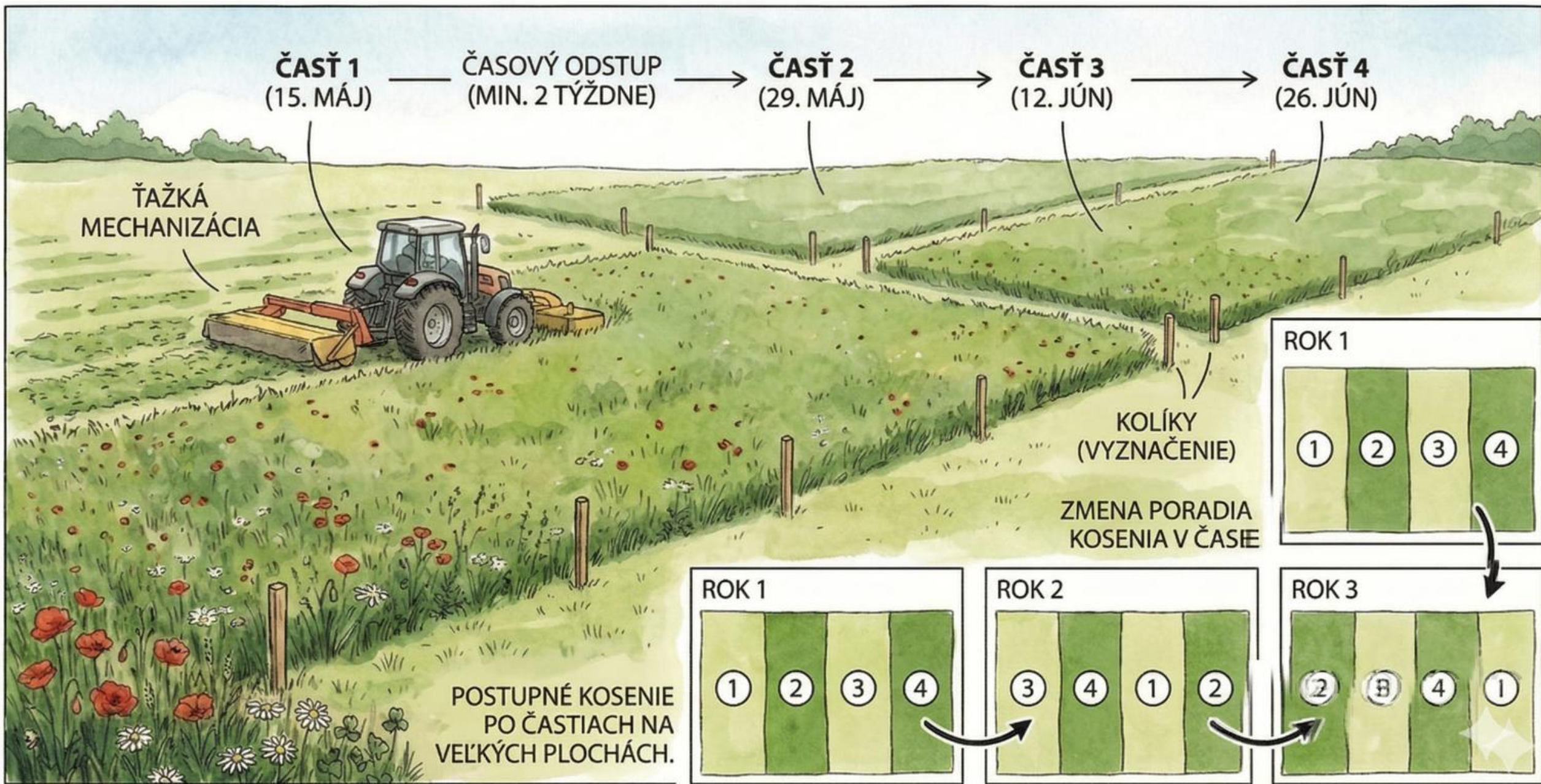
1. Kosenie

- Stanislav Hejduk, Dobromil Galvánek, Helena Chytrá, Pavol Littera
- Technické a technologické postupy
- Typy mechanizmov používaných na kosenie (bežné, menej bežné)
- Metódy, postupy a zásady pri kosení (výška, termín, frekvencia, taktika kosenia)
- Metódy, postupy a zásady spracovania pokosenej vegetácie
- Metódy, postupy a zásady zberu a likvidácie rastlinnej biomasy z lokality a možnosti jej transportu
- Možnosti využitia rastlinnej biomasy na lokálnej úrovni) a zásady jej správneho spracovania pre rôzne typy využitia
- Príklady z dobrej praxe
- Biotopy a druhy európskeho významu, pre ktoré

FÁZOVÉ KOSENIE – SCHÉMA

ZBER TRÁVNEJ HMOTY - SCHÉMA

1. RUČNÝ ZBER (NEMOŽNOSŤ MECHANIZÁCIE)

SVAHOVITÉ,
KAMENISTÉ
PLOCHY

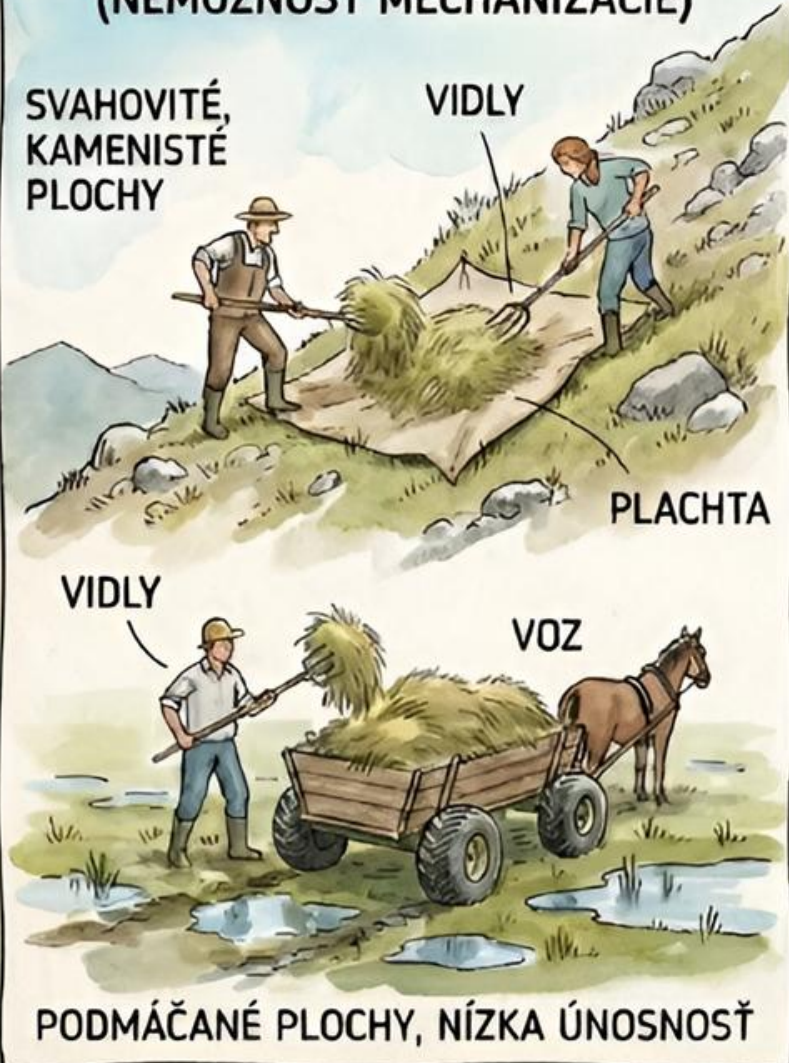
VIDLY

VIDLY

VOZ

PLACHTA

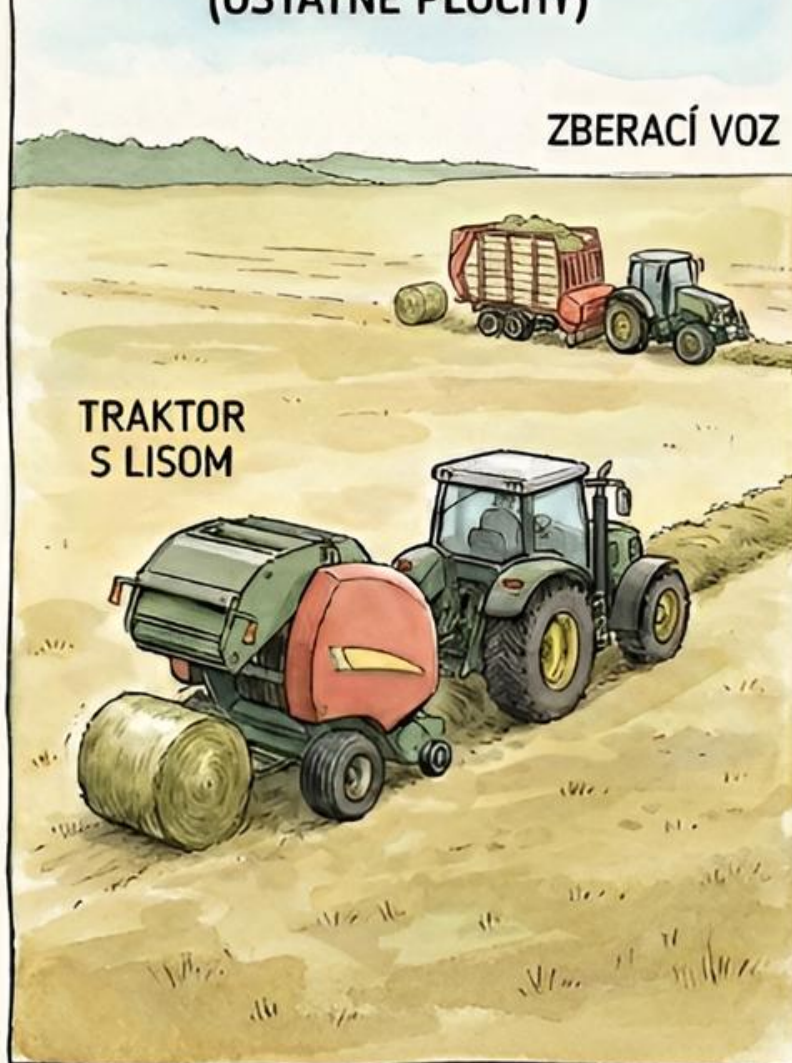
PODMÁČANÉ PLOCHY, NÍZKA ÚNOSNOSŤ

2. MECHANIZOVANÝ ZBER (OSTATNÉ PLOCHY)

ZBERACÍ VOZ

TRAKTOR
S LISOM

3. SŤAHOVANIE/ODVOZ (VLHKÉ LÚKY)

SPEVNENÁ
KOMUNIKÁCIA

NAJKRATŠIA
TRASA NA
CESTU

MINIMALIZÁCIA
POŠKODENIA MAČINY
A ZHUTNENIA PŮDY

KOMBINÁCIA KOSENIA A PASENIA – SCHÉMA

1. ALTERNATÍVA V ROKOCH BEZ KOSENIA

ROK 1
(PASENIE)

ROK 2
(KOSENIE)

ROK 3
(PASENIE)

2. PASENIE PO KOSENÍ (NA JESĚI)

JAR/LETO
(KOSENIE)

JESEŇ
(PASTVA)

3. JARNÉ A JESENNÉ PASENIE (S KOSENÍM)

SKORÁ JAR
(PASTVA)

NEKORÁ JAR/LETO
(ONESKORENÉ KOSENIE)

JESEŇ
(PASTVA)

JARNÉ PASENIE (DETAIL – PODPORA BIODIVERZITY)

5°C

TRÁVY
(RÝCHLY RAST)

BYLINY
(POMALŠÍ RAST)

9°C

OSLABENIE KONKURIENCIE TRÁV

PRIATELSKÉ K ŽIVOČÍCHOM
(HNIEZDENIE, HMYZ)

JESENNÉ PASENIE (DETAIL – REGENERÁCIA)

ZÁČIATOK PASTY: JEDNOKOSNÉ LÚKY (POLOVICA AUGUSTA)
DVOJ- A VIACKOSNÉ LÚKY (SEPTEMBER)

STARINA
(ODUMRETÁ BIOMASA)

NARUŠENIE PÔDY
A KLÍČENIE

PRIRODZENÉ
HNOJENIE

ZMENŠENIE VRSTVY STARINY, PODPORA REGENERÁCIE

2. Odstránenie nežiadúcich drevín a mulčovanie

- Vilém Jurek
- Ošetrovanie proti výmladnosti
- Postupy likvidácie v jednotlivých biotopoch

Obr. 1 ÚEV Medzi Bormi – súčasný stav

PLÁNOVANIE ODSTRÁŇOVANIA DREVÍN – PROJEKTOVÁ DOKUMENTÁCIA

CIEĽ ZÁSAHU

OBNOVA LÚKY, PODPORA BIODIVERZITY

LOKALIZÁCIA ZÁMERU

ZÁKRES DO MAPY, KATASTER

VÝKAZ VÝMER A ZÁSAHU

VÝPOČET PLOCHY ZÁSAHU

ZÁSADY ODSTRÁŇOVANIA DREVINOVEJ VEGETÁCIE

TECHNOLÓGIA

DRUHY

PONECHAŤ ODSTRÁNIŤ

CHÉMIA

HERBICÍD

ODSTRÁNIŤ

BIOMASA

ŠTEPKOVANIE/ODVOZ

TERMÍNY

FOTODOKUMENTÁCIA STAVU PRED ZÁSAHOM

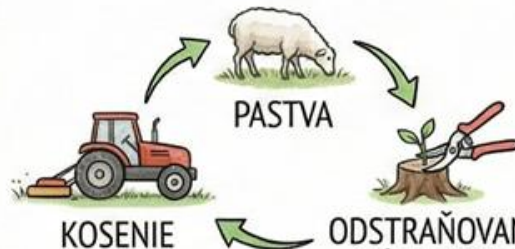
FOTOGRAFIE Z PODEĽA A Z DRONA

VYJADRENIE ORGÁNOV OCHRANY PRÍRODY

SÚHLAS / STANOVISKO

OPIS NÁSLEDNEJ STAROSTLIVOSTI

KOSENIE

ODSTRÁŇOVANIE VÝMLADKOV

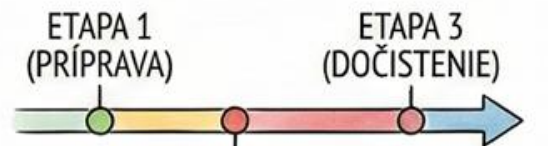
ROZPOČET AKCIE

PRÍPLATKY

FINANČNÝ PLÁN, NÁKLADY

HARMONOGRAM PRÁČ

ETAPA 2 (VÝRUB)

ČASOVÝ PLÁN REALIZÁCIE

3. Obnova dlhodobu neobhospodarovaných nelesných biotopov

- Helena Chytrá, Vilém Jurek, Radek Štencel, Pavol Littera
- Definície technických a technologických postupov
 - Odstránenie *Pinus mugo*
 - Odstraňovanie *Vaccinium myrtillus*
 - Sanačné mulčovanie
 - Odstraňovanie machu a stariny
 - Použitie herbicídov
 - Obnovná pastva
 - Použitie poloparazitických rastlín na potlačenie nežiaducich bylenných druhov (expanzívne, invázne, dominantné)
 - Obohatenie druhovej skladby

Obr. 2 *Melampyrum arvense* v poraste mokradovej lúky s invadujúcimi *Solidago gigantea* a *Symphyotrichum novi-belgii* agg. (foto Helena Chytrá).

4. Pasenie na nelesných biotopoch

- Stanislav Hejduk, Pavol Littera, Dobromil Galvánek
- 4.1. Význam pasenia v chránených územiach
- 4.2. Definície postupov
- 4.3. Metódy, spôsoby alebo systémy pasenia
- 4.4. Intenzita pastvy
- 4.5. Metódy, spôsoby alebo typy ohradenia pasienku
- 4.6 Napájanie zvierat a napájadlá
- 4.7 Prikrmovanie zvierat na pastvine
- 4.8 Prístrešky
- 4.9 Zabezpečenie manipulácie a presunov zvierat
- 4.10 Mechanické obhospodarovanie pasienkov a odstraňovanie nedopaskov
- 4.11 Veterinárna starostlivosť a manipulácia so zvieratami
- 4.12 Potláčanie invázných a expanzívnych rastlín pasiením
- 4.13 Význam ponechávania rozptýlenej drevinovej vegetácie
- 4.14 Príklady dobrej praxe

5. Disturbančný manažment na nelesných biotopoch

- Všeobecné zásady pri disturbančnom manažmente
- Metódy disturbancií
 - Narušovanie a strhávanie trávnej mačiny
 - Plachtovanie
 - Riadený zošľap
 - Prejazdy vojenskej techniky
 - Úhorovanie
 - Riadené vypaľovanie

Obr. 3. Mierne narušenie mačiny možno vykonať aj kefovým nástavcom na krovinorez, ktorý sa bežne používa na odstraňovanie buriny z dlažby.

Obr. 4 Udržiavanie sekundárnych piesčín pomocou motokrosu (Pieskovňa Hrušovany u Brna, foto Vilém Jurek).

6. Vytváranie a obnova mokradí

- Autor: Ester Ekrťová
- Úvod do problematiky; typy mokradí
- Metodika technických zásad a postupov pre návrhy a budovanie mokradí (výber lokality, veľkosť, tvar, členitosť brehu a dna, ..., uloženie zeminy z výkopu termíny realizácie)
- Obnova mokradí
- Údržba mokradí
- Obnova vodného režimu rašelinísk
- Príklady dobrej praxe

Obr. 5. Jednoduchá schéma charakteru brehov jazierka v krátkostebelných mokradiach a lúčnej vegetácii (© E. Ekrťová).

Obr. 6 Ukážka obnoveného jazierka strhnutím vegetácie za účelom obnovy populácie druhu *Potamogeton alpinus*. Cenný strhnutý materiál bol použitý na obnovu v degradovanej časti – a to umiestnením na strhnutú mačinu vo vytvorenej plytkej zamokrenej depresii (foto Ester Ekrťová).

Príklad dobrej praxe - obnova rašeliniska

Obr. 7 Dvojica fotografií dokladá stav degradovanej časti územia pred vykonaním revitalizácie (foto Vojtěch Kodet, 2010–2012).

Obr. 8 Pohľad na plochu bezprostredne po dokončení revitalizácie. Šípkami je označené pôvodné vedenie odvodňovacích priekop. V rámci revitalizácie boli vytvorené kaskády malých jazierok a zavodnených depresí (foto Filip Lysák).

Obr. 9 Pohľad na revitalizovanú časť Chvojnovského rašeliniska mimo PR na ploche už nefunkčných odvodňovacích drenáží, kde boli vytvorené plytké jazierka (foto Ester Ekrťová).